

KONFERENCE “IKŠĶILEI – 825”

2010. gada 6. martā Ikšķilē notika konference, kas ievadīja pilsētas 825 gadu jubilejai veltītu pasākumu virkni. Konference tika sarīkota, sadarbojoties Ikšķiles novada domei, Ikšķiles kultūras biedrībai “Zaļās salas”, LU Latvijas vēstures institūtam un Latvijas Evaņģēliski luteriskai baznīcai. Ņemot vērā Ikšķiles vietu Latvijas vēsturē, konferences pamattēmas bija Ikšķiles vēsture 12.–13. gadsimta kontekstā un Latvijas kristianizācijas jautājumi.

Guntis Zemītis (LU Latvijas vēstures institūts) referātā “Ikšķiles vieta un loma Baltijas 12.–13. gadsimta notikumu kontekstā. Problēmas un risinājumi” raksturoja Daugavas lībiešu kultūras iezīmes un sniedza Ikšķiles arheoloģiskās izpētes apskatu. Referents pievērsās jautājumam par Daugavas lejteces apgabalu kā dažādu etnosu (baltu, Baltijas jūras somu u.c.) un kultūru saskarsmes zonu, kur 12. gadsimta beigās konfrontēja ne vien t.s. pagānisms un kristietība, bet arī divi kristietības virzieni – Romas katoļu un grieķu katoļu ticība.

Andris Šnē (LU Vēstures un filozofijas fakultāte) referātā “Divas ticības, divas kultūras, divas identitātes: kristietība un pagānisms Livonijā 12. un 13. gadsimtā” aplūkoja jautājumu par Baltijas tautu varbūtējo saskarsmi ar kristietību jau kopš 10. gadsimta, tomēr atzina, ka nav drošu liecību par kristietības izplatīšanos vietējā sabiedrībā līdz 13. gadsimtam; šajā ziņā kā ne visai rezultatīvu referents novērtēja arī Meinarda darbības laiku. Krusta karu laikmetā, kurā primāri bija ne tik daudz reliģiski, cik militāri, politiski un tirdznieciski mērķi, Livonija iekļāvās Rietumeiropas kultūras telpā, taču lielā mērā saglabājās vietējo sabiedrību sociālā un kultūras nošķirtība.

Kaspars Kļaviņš (Daugavpils Universitāte) referātā “Ikšķile Livonijas, Rietumeiropas, Tuvo Austrumu un Bizantijas kontekstā” acināja ar lielāku pašpārlicinātību raudzīties pagātnē (“nevis – mēs un Eiropa, bet – mēs Eiropā”) un izvērtēt 12.–13. gadsimta notikumus un parādības plašākā skatījumā. Viņš norādīja, ka 13. gadsimta krusta kari Baltijā Eiropas vēstures kontekstā nebija unikāla parādība, tajā pašā laikā kā īpašs notikums būtu vērtējama mūra pils celtniecība Ikšķilē, jo daudzviet citur Eiropā tolaik dominēja koka nocietinājumi. Jaunas atziņas par Latvijas senvēsturi Eiropas vai vēl plašākā kontekstā varētu sniegt, piemēram, rūpīgākas arābu avotu studijas, kā arī jauna dažu arheoloģisko atradumu izvērtēšana.

Guntis Kalme (Lutera akadēmija; “Sv. Meinards – laikmets un misija. Mācība baznīcai un sabiedrībai”) apcerēja pirmā Ikšķiles bīskapa Meinarda darbību, raksturojot viņu kā miermīlīgas misijas simbolu pretstatā nākamā bīskapa Bertolda agresīvajai un bīskapa Alberta agresīvu un diplomātiju apvienošajai darbībai. Referents aplūkoja krusta karu fenomenu 12.–13. gadsimta politiskās dzīves kontekstā (“visu karš pret visiem”), kā arī Augustīna mācības ietekmēto kristīgās baznīcas viedokli par varas lietošanu. Krusta karu laikmetu raksturojis tas, ka kristīgā

misija varēja īstenoties tikai komplektā ar pārējiem tālaika kristīgās civilizācijas komponentiem, to skaitā politisko varu.

Indulis Paičs (Lutera akadēmija) referātā “Ar gara uguni un vārda zobenu: Latvijas kristianizācijas teoloģiskie un antropoloģiskie aspekti” aplūkoja svētā kara idejas attīstību vēsturiskā griezumā – no Dieva soda instrumenta, ar ko tiek iznīcinātas valstis un varas, līdz krusta kariem ticības izplatīšanai. Referents uzsvēra, ka ideja, ka ar krusta karu iespējams kādu pievērst patiesajai ticībai, kristīgajai baznīcai tomēr ir sveša, un, analizējot krusta karu fenomenu no antropologa Renē Žirāra teorijas (ikviena sabiedrība savu identitāti un vienotību meklē cīņā pret kādu skaidri definētu ienaidnieku) viedokļa, aicināja novilkt robežu starp 13. gadsimta militārajām kampaņām Latvijas teritorijā un kristianizāciju.

Andris Priede (LU Teoloģijas fakultāte; “Livonijas bīskapijas teritoriālā izaugsme no Ikšķiles (Ibiešu ciemiem) līdz Baltijas apmēriem”) analizēja bīskapa Meinarda darbību Baltijas jūras reģiona politiskās situācijas un kristietības izplatīšanas centrienu kontekstā. Referents daudz vērības veltīja praktiskiem jautājumiem: kas pēc tālaika priekšrakstiem drīkstēja darboties par sludinātāju, kā tika risinātas problēmas, kas varēja rasties dažādo mūku ordeņu atšķirīgā apģērba un pārtikas dēļ, u.c. Pēc viņa domām, politiskā situācija, kas izveidojās Livonijā un kam pamatu lika Meinarda darbība, sekmēja vietējo tautu konsolidāciju un novērsa asimilāciju, kādu piedzīvoja, piemēram, vairākas rietumslāvu tautas.

Muntis Auns (LU Latvijas vēstures institūts) informēja par Ikšķiles novada bibliogrāfiskā rādītāja sastādīšanas darbu. Rādītājs iecerēts kā publiski pieejama elektroniska datubāze, kas atvieglotu informācijas atrašanu par novada kultūrvidi, vēsturi, sabiedrisko dzīvi, kā arī personībām, kas dzīvojušas un darbojušās Ikšķiles novadā.

Gan konferences referātos, gan sekojošajās diskusijās vairākos jautājumos izpaudās atšķirīgs, tomēr abpusēji rosinošs akadēmisko vēsturnieku un teologu skatījums. Referātus paredzēts publicēt rakstu krājumā.

Muntis Auns